

Kpl 16 Terveyden eriarvoisuus

Kuva: Unsplash.com Thomas de Luze

Terveyden eriarvoisuus

Tarkoittaa

- epäoikeudenmukaisia terveyseroja
- eroavuuksia, joihin voidaan ainakin periaatteessa vaikuttaa yhteiskunnallisin toimin

Huomioitavaa

- Ehkäistävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.
- Kaikki terveydessä ja hyvinvoinnissa havaitut erot eivät ole eriarvoisuutta (esim. perimän vaikutus terveyteen).

Väestöryhmiä, joihin eriarvoisuus tavallisimmin kasautuu

- yksin kotona asuvat ikäihmiset
- pitkäaikaistyöttömät
- turvapaikkaa hakeneet maahanmuuttajat
- työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret aikuiset
- päihteiden ongelmakäyttäjät
- mielenterveyden häiriöistä kärsivät

Terveysten sosiaaliset määrittäjät

			
Lapsuuden kokemukset	Asumisolosuhteet	Koulutus	Sosiaalinen tuki
			
Varallisuus	Työllisyys	Yhteisöllisyys	Pääsy terveyspalveluihin

Terveyseroihin vaikuttavat olosuhteet ja ympäristö, joihin ihminen syntyy ja joissa hän kasvaa ja ikääntyy, elää ja työskentelee.

Kuva: Unsplash.com Sander Sammy

Terveysten eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä

YKSILO

- **Koulutus, työllisyys**
  - työn aiheuttamat rasitukset ja altisteet
- **Psykososiaaliset tekijät**
  - mahdollisuudet huolehtia hyvinvoinnista ja terveydestä
- **Sosiaalinen asema ja taloudellinen tilanne**
- **Terveyskäyttäytyminen**
  - elintapaerot esimerkiksi päihteiden käytössä ja ravitsemuksessa

YHTEISKUNTA

- **Yhteiskunnan arvot ja normit**
  - kuten demokratia, yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus
- **Koulutus-, talous- ja työllisyyspolitiikka**
- **Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen**

Kuva: Unsplash.com Gregory Hayes

Kuva: Unsplash.com Kat J

Terve 3

Vanhempien sosioekonomisen aseman vaikutus terveyseroihin on ylisukupolvista

- Sosioekonominen asema ja siihen liittyvät tavat, arvot, asenteet ja sosiaaliset verkostot ohjaavat vahvasti ihmisen elämäntapoja.
- Hyvinvointi- ja terveyserot näkyvät lapsiperheiden elämäntavoissa, elinolosuhteissa ja sosiaalisissa suhteissa.
- Terveyttä vaarantavat elämäntavat opitaan jo nuorena.
- Sosioekonomiset erot muodostuvat jo varhaislapsuudessa, ja ne ovat havaittavissa usein koko elämänculun ajan.

sanoma pro

Terve 3

Terveyserojen kaventamisesta hyötyvät yksilöt ja yhteiskunta

Terveyserot

- lisäävät sairastavuutta ja ennenaikaisia kuolemia
- heikentävät työ- ja toimintakykyä
- aiheuttavat huomattavia kustannuksia sekä tulojen menetyksiä niin valtiolle kuin kotitalouksillekin
- lisäävät sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kuormitusta
- vähentävät koko yhteiskunnan hyvinvointia
- vähentävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta, mikä lisää kaikkien stressiä, pelkoa ja epävarmuutta

Kuva: Unsplash.com Nick Fewings

Miksi hyvinvointi- ja terveyseroja pitää kaventaa?

- Väestön terveys paranee.
- Yhteiskunnan varoja säästyy.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyys paranee.
- Työllisyysaste nousee.
- Sosiaalinen syrjäytyminen vähenee.
- Vältettävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.

sanoma pro

Terve 3

Muodollinen yhdenvertaisuus ei ole sama asia kuin tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Muodollinen yhdenvertaisuus   **Tosiasiallinen yhdenvertaisuus**

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Lähde: THL 2019
s a n o m a p r o

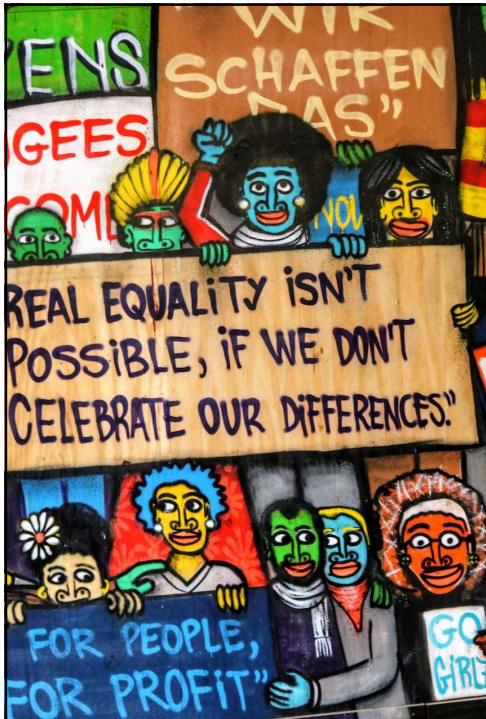
Terve 3

Terveyserojen kaventaminen on terveystoliittinen haaste

Kuva: Unsplash.com Nico Smit

- Suomalaisten terveydentila on hyvä ja elinikä on pidentynyt vuosi vuodelta, mutta terveyserot ovat edelleen merkittäviä.
- Lyhimmän elämän elävät matalasti koulutetut miehet.
- Merkittävin syy terveyseroihin on elämäntavat.
- Elämäntapoihin puuttuminen on usein haasteellista.
- Terveysten edistämisen toimia kannattaa kohdistaa erityisesti niihin väestöryhmiin, joissa riskitekijät ovat yleisimpiä.

s a n o m a p r o

Kuva: Unsplash.com Matteo Paganelli

Terve 3

Hyvinvointi- ja terveyseroja pystytään kaventamaan vaikuttamalla sosiaalisiin taustatekijöihin ja eriarvoisuuteen

- vaikutetaan **sosiaaliseen eriarvoisuuteen**, esimerkiksi koulutukseen, tulonjakoon, työllisyysmahdollisuuksiin ja verotukseen
- turvataan kaikille **terveelliset elinolot** (asuminen, työolot, ympäristö)
- vähennetään **haitallisille aineille altistumista** (työaltisteet, ympäristöaltisteet, alkoholi, tupakka, epäterveellinen ravinto)
- vähennetään **haavoittuvuutta** (sosiaaliset verkostot, erityinen tuki haavoittuvassa asemassa oleville)
- estetään eriarvoisia seurauksia (esimerkiksi palvelujen saatavuus ja laatu yhdenvertaiseksi).

Lähde: THL

sanoma pro

Eriarvoisuus on globaali ongelma

WHO: Maailman terveyserojen kaventamisessa pitää kiinnittää erityistä huomiota

- tyttöjen ja naisten hyvinvointiin
- lapsuusajan elinympäristöjen parantamiseen
- työskentelyolosuhteiden kehittämiseen.
- Vallan, rahan ja resurssien epätasa-arvoiseen jakautumiseen pitää puuttua.
- On tärkeää sitoutua kehittämään terveyteen vaikuttavien tekijöiden arviointijärjestelmiä
  - mittaamaan muutosta
  - arvioimaan tuloksia
  - raportoimaan niistä niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin.

Terve 3

Kuva: Unsplash.com Larm Rmah

sanoma pro

Vältettävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.